

Forfatter: Wessel, Johan Herman

Titel: J.H. Wessels Samlede Digte

Citation: Wessel, Johan Herman: "J.H. Wessels Samlede Digte", i Wessel, Johan Herman: *J.H. Wessels Samlede Digte*, udg. af J. Levin , 1901, s. 191. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-wesselhhl-shoot-idm140161401959808/facsimile.pdf> (tilgået 13. marts 2024)

Anvendt udgave: J.H. Wessels Samlede Digte

Side 22, Linie 20—21.

»Men nu jeg ikke mere seer denne Verdens Dag,

Skal Skiebnen med sit Hul vel gøre mig en Smag.«

Ordet Smag i en her brugte betydning er ubrugeligt og ubekjendt i Norge (J. Aasen); formodentlig er det et Claque Ord fra Wessels Omgangskreds. — I det Gyldendalske Optryk af Ejendighed uden Stromper læses: en Sag, og den første Udgave af Wessels Skrifter 1787, der har lagt dette fælfulde Optryk til Grund, afgører også denne Fejl. — hvorefter alle Udgaver af Wessel, ene med Undtagelse af P. L. Möllers, have beholdt Ordet Sag, der i værværende Forbindelse hverken er dansk eller giver nogen sammensat betydning.

Side 25, Linie 25—27.

»Men Skredder næer end Helt; det viser noksom Huden.

Saa lange som han har en Skredder-Plet på den,

Jeg Heltens mindre seer i ham end Skredderen.«

En let Hentydning til den endnu hos Attauen almindelige Beskyldning mod Skredderen, at de Ide af Udsæt, hvilken Sygdom desfor også kaldes Skredder-Liberi (Schneidenkrankheit); »Sig Krebs-Hud har Nava af Skredder-Liberie«, Holberg mindre poet. Skrifter 1746 Side 61.

Side 25, Linie 28—29.

»Saa blev det Sandhed dog, som i et Ordsprig stader,

At efter Regn og Slud nu blide Soelszin fraen.«

Det bekjende Ordsprig lyder: Der kommer Regn efter Solskin, og Solskin efter Måne (P. Siv, Ordsprig, 1, 114).

Side 29, Linie 39 ff.

»Saa Barne-Svammen i en Skole etc.«

Reminiscence af Boileaus Larin (redte Sung. Vers 85 fgg.):

Ainsi l'osouen un coin, qui leur tient lieu d'asyle,
D'écoliers libertins une troupe indocile,
Loin des yeux d'un préfet au travail assidu,
Va tenir quelquefois un brelan dépendre:
Si du vaillant Argus la figure effrayante
Dans l'ardeur du plaisir à leurs yeux se présente,
Le jeu cesse à l'instant, l'asyle est déserté,
Et tout fait à grands pas le tyran redouté.

Side 35, Linie 26.

»Aa! bitter knoe! Han doer! Han Hierte har i Brostet!«

Ved en overseet Trykfejl staar her i Digerens egen Udgave det udanske: Han Hierte har i Brostet, hvilken Fejl dog allerede Udgaven af 1787 har rettet. Det hedder hæftet i Rääbeks, Seidelins og andre Udgaver retteligen: Han Hierte har i Brystet, indtil A. E. Roye, der med saa stor Vilkærlighed heftt igjennem har omgået Wessels Text, her pludsligt faser det Indfald et gjenindføre den gamle Trykfejl, hvorefter det i begge hans Udgaver, samt i Udgaven af 1861, igjen hedder: Han Hierte har i Brystet (!). Endog P. L. Möller folger her tankelos efter A. E. Roye!

Side 36, Linie 1.

»Hør Merte, hjælp mig lidt, Du kan jo Emolletten.«

Emolet, den lille Multiplicationstabell, er endnu et temmelig almindeligt Ord i det norske Byttsprog, mest dog i Skolebyttsproget, og forekommer ofte hos norske Forfattere. Ordet er sammensat med det plattyske Maal, Gang, der i det

sværtende Aarhændre og sildigere var almindelig dansk, og oftere forekommer i Bibelen af 1550. Holberg siger i Pedars Paas (II, 4):

Rum bedre regnede, han undr bedre Pen,

Han sig ey noyc lod, som Storch med Een usual Een,
hvortil han føjer den Note: »Men hunde vel sige: Een gang Een, men det
klinger ikke saa vel som paa Plattdysk. Omnia graec. Juvenal. — At Neds
vil finde trende gange Treften i den lille Multiplicationstabell, berer vel med
til hans unarithmetiske Hellervæsen.

Fortællinger.

Side 46.

Gaffelen.

Denne classiske Fortælling er første Gang trykt i Viborgers Sande 1781 Nr. 5; anden Gang i Ugeskriftet Allshandværd, Trondhjem 1781 Nr. 48 (Side 46 fgg.) med følgende Indledningsbemærkning af Redaktionen: »Efterfølgende »Vers, som har vor nolsons bekjendte bedste komiske Digtet til Forfatter, er øvel bekendt for, og cies maaske i Manuskript af nogle faae, vore Lesere, men »Mængden kjender det dog uden Tvivl ikke, og vi træ derfor at fortjene Tak ved at meddele dat. Ogsaa Hr. Forfatteren saale vi holder os det tilgode, uagter han vel ikke havde bestemt det til Trykken, da vi ikke vide rettere, end at vi »have set det foraaet trykt, enten i Viborgers Sande, eller et andet sandant »Dansk Periodisk Blad. Tredie Gang er Digtet trykt i Bogtrykker Iversens Samling af Poesier for 1783 (trykt 1782), med den Bemærkning, at det under Forfatterens Tilladelse har været tilgjengeligt trykt i et Blad, som hidet læses (Allehaande). Af den her medfølende Bemærkning i Allehaandé må man fornemme, at Digtet er skrevet flere Aar før 1781, da det alt eksisterede oppe i Trondhjem i Afskrifter; muligt at Digtet er blevet til for Digtens Sygdom i Aaret 1776.

Linie 2.

»Jeg synger om, dog nei; jeg lige frem fortæller.«

Parodisk Efterligning af den første Linie af Hamletten og andre Epooper.

Linie 16—17.

»At Jupiter glidst bred ud i disse Ord:

Hr. Pope har sagt sanct: det er den bedste Jord.«

Det Skrift af Alexander Pope, Jupiter her citerer, er hans berømte philosophiske Koredigt Essay on man (1733), der fra Forfattens Standpunkt forsvarer Skabelsen, som nødvendig god ifølge Guds aendelige Værdom.

Side 48, Linie 7 f. n.

»Der kan 2, em 1 vil, en Torden-Kile kitte.«

Tordenkile, Tydsk Donnerkile, Svensk åskvigg, kaldes den rakkede Lynstræde, hvormed Jupiter afbildes vistnet i den heire Haand. »Paa Zeus's Tordenkile har hun hvæsset sine Blæ, J. L. Heiberg. Men i denne specielle Betydning, hvor Ordet ogsaa her bruges, er der kun sjeldent Anledning til at anvende det. — Dette hypotyppiske bruge vore Digtets Ordstyr for Lynstræde overhovedet, f. Ex. »Skyder Torden Kilte ned, jeg dog frygter ikke», Tullin, »I Engøfens høje Haand ihuimede en Tordenkile, H. J. Birch. »En Tordenkile slog, og Lundens Forheng revnede, Falsen. »Alle Himmelskens nødskægte Tordenkilers, Buggesen.